

2009:28

Glimmebodagården -omläggning av två takstin

Antikvarisk kontroll, 2008

Helene Stalin Åkesson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2009:28

Glimmebodagården

-omläggning av två takstin

Antikvarisk kontroll, 2008
Brösarps socken, 1032
Tomelilla kommun
Skåne län

Helene Stalin Åkesson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2008 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2009:28
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Författaren
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Glimmebodagården – omläggning av två takstin

Innehåll

Inledning	5
Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	6
Södra längan, boningsdelen	6
Östra längan, ovanför stallet	7
Avvikelser från handlingarna	9
Kulturhistorisk bedömning	9
Källor	10
Tryckta källor	10
Bilaga	11

Glimmeboda ligger i Tomelilla kommun.

Glimmebodagården markerad med punkt.

Sti över stallänga till vänster liksom sti över boningsdel till höger, före omläggning av respektive taksti.

Inledning

Den antikvariska kontrollen av åtgärderna på Glimmebodagården är utförd av Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne. Arbetet har genomförts under juni - augusti 2008. Dokumentationen består av foton, enklare skisser, minnesanteckningar från byggmöten och iakttagelser. Antikvarisk kontrollant har varit byggnadsantikvarie Helene Stalin Åkesson.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Arbetena omfattar omläggning av två sti av stråtaken, det ena på boningsdelens norra takfall och det andra ett sti på stallängans västra takfall. De sti som var aktuella var tidigare båda täckta med vass, vilket togs bort i sin helhet och ersattes med halm.

Administrativa uppgifter

Objekt:	Glimmebodagården, Glimmeboda 3:1
Socken:	Brösarp
Kommun:	Tomelilla
Arbetshandlingar:	Bidragsansökan
Länsstyrelsens beslut:	2008-03-18
Länsstyrelsens dnr:	434-37091-05
Regionmuseets dnr:	K12.20-306-07
Byggherre:	Albo härads hembygdsförening
Entreprenör:	Knadriks Kulturbygg, Kristianstad
Antikvarisk kontrollant:	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom byggnadsantikvarie Helene Stalin Åkesson
Andel bidrag:	högst 90 % av de kulturhistoriskt motiverade överkostnaderna
Bidrag till antikvarisk överkostnad:	16562 kronor inklusive moms
Byggnadstid:	2008-06-26 - 2008-09-10
Slutbesiktning:	2008-09-10

Detalj av vasstak ovanför stallängan.

Taksti ovanför boningsdel, även det med vasstak.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Glimmebodagården har anor från 1600-talet. Dåvarande Domänverket (nuvarande Sveaskog AB) köpte gården av dödsboet 1959. Albo Härads hembygdsförening förvaltar gården sedan slutet av 1980-talet. Glimmebodagården byggnadsminnesförklarades 1993.

Sedan den 21 mars 2006 finns ett bidragsbeslut från Länsstyrelsen som under åren 2006-2009 årligen garanterar medel till omläggning av tak. Istället för att alla taken läggs om samtidigt, åtgärdas sti för sti. Detta var det traditionella sättet att lägga om tak, eftersom man varken hade material nog eller resurser att genomföra omläggning av alla taken under ett och samma år. Vilka sti som blir aktuella på Glimmebodagården avgörs från år till år inför ansökan om tillstånd.

I samband med tidigare restaureringar, framförallt de insatser som gjordes under 1970-talet, användes vass istället för halm. Odlingen av halm till taktäckning upphörde i det närmaste helt. För att kunna återge Glimmebodagården det utseende som gården ursprungligen hade, tog Albo härads hembygdsförening därför initiativ till att själva odla halm i anslutning till gården. Tack vare detta har man vid omläggning av taken sedan 2006 kunnat använda gårdens egen halm. I takt med att sti för sti läggs om på Glimmebodagården, återfår taken successivt ett ursprungligt taktäckningsmaterial.

Utförda åtgärder

Södra längan, boningsdelen

På den södra längan, boningsdelen, har ett sti av det norra takfallet lagts om. Befintlig taktäckning utgjordes tidigare av vass, som låg ovanpå läkt av granslanor med undantag av ett fåtal läkt av sågat virke. Vasstaket var bundet med järntråd. Skadebilden bestod framförallt av skador i ytskiktet, såsom kraftig algpåväxt, samt fuktskador vid takskägget. Takskäggets skador gjorde att man även befarade att behöva åtgärda skäggbredan.

Omläggning av taksti ovanför boningslängan.

Detalj av skängbräda som vänts och iskarvats med nytt virke.

Vid nedplockning av vasstäckningen visade det sig att läkten i del av det aktuella stiet är ovanligt gles och därtill har varit angripen av skadedjur. Detta innebar att takkonstruktionens hållfasthet var påverkad, varför ett annorlunda arbetssätt fick användas. Istället för att byta ut läkten eller förtäta den, valde Knadriks Kulturbbygg att först strö ut halm över ett större område. På så vis kunde man behålla originalmaterialet samtidigt som man åstadkom en ökad anläggningsyta, vilket bidrog till att skapa ett stabilt underlag för taktäckningen. Därefter har halmtaket lagts på traditionellt vis. Halmen har bundits med tjärgarn över rafter av hassel.

Skängbrädan visade sig vid närmare besiktning inte behöva bytas, då röt-skadorna endast fanns i ytskiktet. Istället har man vänt på brädan, vilket på nytt ger den ett friskt ytskikt. På enstaka ställen har man behövs iskarva med nytt virke.

Vindskivan, täckbrädan liksom ryggaträna har alla kunnat återuppsättas efter taktäckningen. Ryggaträna har fogats samman med käppar av hassel. Ryggningen är utförd med löst pressad råghalm och anslutande stin har skurits ner för att kunna passas in.

Östra längan, ovanför stallet

På den östra längan har ett sti av det västra takfallet (ovanför stallet) lagts om. I likhet med stiet ovanpå boningsdelen var även detta sti lagt med vass och uppvisade också kraftig algpåväxt. Vasstäckningen togs ner och läkten inspekterades. Här fanns inte några skador som fordrade åtgärd utan den nya halmen kunde läggas direkt. Halmen har bundits på samma sätt som för det andra stiet, med tjärgarn över rafter av hassel. Ryggningen har gjorts med löspressad råghalm och ursprungliga ryggaträn har återuppsatts och fästs med hasselkäppar. Interiöra bilder före och efter arbetet med stallängans taksti finns på nästa uppslag.

Omlagt taksti på boningsdelens norra takfall.

Halmen som har använts till årets taktäckning kommer delvis från hembygdsförningens egen odling men till övervägande del från Danmark. Hassel till rafterna har i så stor utsträckning som möjligt hämtats lokalt.

Avvikelser från handlingarna

Årets taktäckning har följt länsstyrelsens beslut. Metoden för hur takstiet ovanför boningslängan har lagts om får anses utgöra en mindre avvikelse.

Kulturhistorisk bedömning

Taktäckningen är utförd med gott hantverkskunnande. Halmen representerar det ursprungliga taktäckningsmaterialet och metoden har gjorts enligt traditionell taktäckning. Att sti för sti successivt läggs om bidrar till att levandegöra Glimmbodagården, vilket i sin tur ökar upplevelsevärde. Att lägga om ett sti i taket har sin grund i bondesamhällets ekonomi, vilket ger metoden ett pedagogiskt värde.

Lund den 18 mars 2009

Helene Stalin Åkesson

Stallängans taksti efter att arbetena nyligen hade avslutats.

Källor

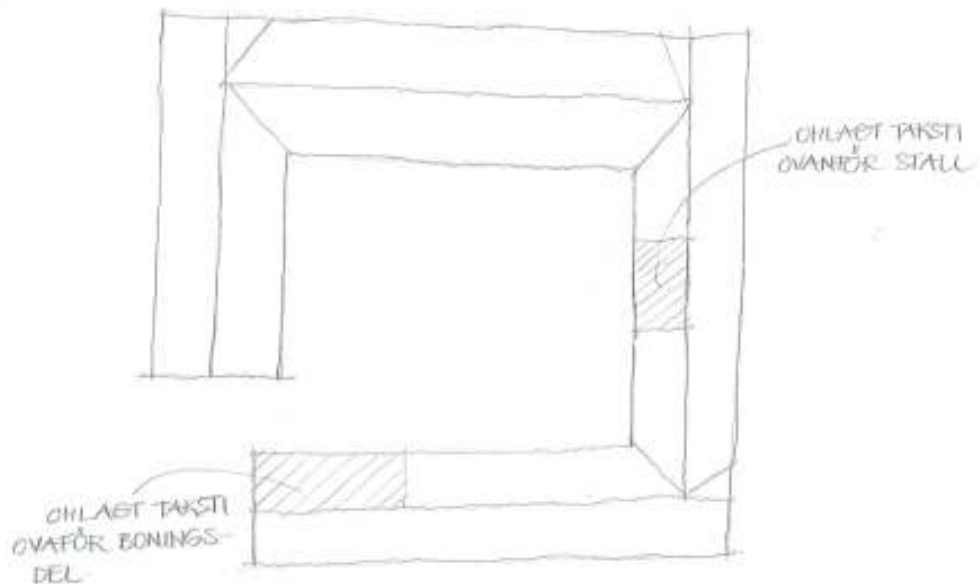
Tryckta källor

Petersson, Emelie och Helena Nilsson, *Vård- och underhållsplan Glimmebodagården*, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, 2006:68.

Petersson, Emelie, *Glimmebodagården antikvarisk kontroll*, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, 2006:79.

Bilaga

GLIMMEBODAGÅRDEN TAKSTI SOM HAR ÅTGÄRDATS UNDER 2008

UNGEFÄRLIG PLANSKISS EFTER
UPPMÄTNINGAR I VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN
GLIMMEBODAGÅRDEN, 2006-08, EHELLE PETERSSON
OCH HELENA NILSSON

Regionmuseets rapportserie 2008

Kulturmiljö

1. Bröddarps mölla, Västra Ingelstads sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2008
2. Fjälstorps småskola, - restaurering av uthus, Brunnby sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
3. Gamlegård – fasadrestaurering, Helsingborgs stad, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
4. Hajen 13, Höganäs sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
5. Täckarehuset – restaurering av två jordkällare, Brösarps sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2007
6. Gravarna i Askgården – i skuggan av Flyinge kungsgård, Södra Sandby sn, FU, Helene Wilhelmson, 2002
7. Åter på Hammar 9:21, Nosaby sn, FU, Anders Edring 2009
8. Ruveröds kvarn – rekonstruktion av dämme och kvarnlucka, Riseberga sn, AK, Helene Stalin Åkesson 2008
9. Renovering av balkonger på Tranchellska huset, AK, Mia Jungskär 2008
10. Hovdala slott huvudbyggnaden – dokumentation i samband med fasadrenovering, Brönnestads sn, BAD, Kristina Nilén, 2007
11. Hovdala slott hus D – invändig restaurering av ”Noras fåfånga”, Brönnestads sn, AK & BD, Kristina Nilén, 2007-2008
12. Krageholms mölla – i ny papp, Sövestads sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2007
13. Skånbergs mölla – renovering av hättan, Gladsax sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2007
14. Kvihusa 1:2 – åtgärder på tak till ekonomibyggnad, Eljaröd sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2007
15. Boplatser och en grav vid Norreskog, Ivetofta sn, FU, Tony Björk, 2008
16. Dunderbacken. Arkeologisk forskningsundersökning inom ärkebiskopsborgen i Åhus, Johan Dahlén, 2008
17. Stångby kyrka, invändig restaurering och mögelsanering, Stångby sn, AK, Petter Jansson 2007-2008
18. Lövestads kyrka, utvändig renovering, Lövestads sn, AK, Petter Jansson 2008
19. Öja kyrka, utvändig renovering, Öja sn, AK, Petter Jansson 2008
20. Östra Vemmenhögs kyrka, renovering av tak, Östra Vemmenhögs sn, AK, Petter Jansson 2008
21. Näs kyrka, fasader och tak, Trollenäs sn, AK, Petter Jansson 2008
22. Att flytta en gravsten – Torben Billes gravsten i Lunds domkyrka, Lunds sn, AK, Petter Jansson 2008-2009
23. Cement, järn och berg, Södra Mellby sn, FU/SÖ, Bertil Helgesson 2008
24. Tobaksprojektet 2008, projektrapport, Jimmy Juhlin Alftberg med bidrag av Åsa Jakobsson, 2009
25. Frillestads kyrka – utvändig renovering, Frillestads sn, AK, Heikki Ranta 2008
26. Norra Rörums kyrka – nyläggning av spåntak, Norra Rörums sn, AK, Heikki Ranta 2008
27. Schaktning vid Bosjöklöster kyrka, Bosjö sn, FU, Jan Kockum 2009
28. Glimmebodagården – omläggning av två takstån, Brösarps sn, AK, Helene Stalin Åkesson, 2008

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

